

Kitaabka Daanyeel - Boqol iyo Sagaalaad

*Daah-furka Codsiga Saddex-geesoodka ah ee Waxsii-sheegidda:
Ahmiyadda Waxsii-sheegid ee Muujintii Cutubka Sagaalaad iyo
Dhaqdhaqaaqa Casriga ah ee Dib-u-habaynta*

Jeff Pippenger
2024-03-01

Qaybta hore ee Muujintii cutubka sagaalaad waxa ay tilmaamaysaa buunka shanaad, kaas oo ah hoogga kowaad, halka qaybta dambe ee cutubkuna tilmaamayso buunka lixaad, kaas oo ah hoogga labaad. Labada buunba si muuqaal ah ayaa loogu sawiray jaantusyadii hormuudka ee 1843 iyo 1850. Markii lixda aayadood ee ugu dambeeya ee Daanyeel kow iyo tobnaad la furfuray wakhtiga dhammaadka sannadkii 1989, iyadoo Midowgii Soofiyeeti burburay, ayaa bilaabmay dhaqdhaqaaqii dibu-habaynta ee boqol iyo afar iyo afartan kun.

Runaha la aqoonsaday sannadkii 1989 waxaa ka mid ahaa dhaqdhaqaaqyadii waaweynaa ee dib-u-habaynta ee taariikhda Kitaabka Quduuska ah, iyo in dhammaantood ay isu barbar socdeen. Nebiyadii oo dhan, sidaas darteedna taariikh kasta oo quduus ah, oo ay ku jiraan dhaqdhaqaaqyada quduuska ah ee dib-u-habaynta, waxay tusaale u yihiin dhaqdhaqaaqa ugu dambeeya ee weyn ee dib-u-habaynta ee boqol iyo afartan iyo afar kun, kaas oo sidoo kale ah dhaqdhaqaaqa xoogga badan ee malaa'igta saddexaad. Marka hawsha shaabadayntu bilaabato, sidaas oo kale waxaa bilaabma rusheynta roobka dambe. Furfuriddii qarsoonaanta dhaqdhaqaaqyada dib-u-habaynta ee 1989, oo ay xigtay furfuriddii qarsoonaanta lixda aayadood ee ugu dambeeya ee Daanyeel kow iyo tobnaad sannadkii 1992, waxay dhalisay jawi iska-caabin ah, sida had iyo goor dhacda marka run cusub oo waqtigeeda joogta ah la furfuro.

Markii laga horyimid runta lixda aayadood ee ugu dambeeya ee Daanyeel kow iyo tobanka, Rabbigu wuxuu daaha ka qaaday runta ah in taariikhda nebiyadeed ee Roomaankii jaahilka ahaa, marka lagu daro taariikhda nebiyadeed ee Roomaankii baabbanimada, sida lagu adkeeyey laba markhaati, ay aqoonsanayso taariikhda nebiyadeed ee Roomaanka casriga ah. Xeerka adeegsiga saddex-geesoodka ah ee wax sii sheegidda waa la gartay, dabadeedna waxaa loo adeegsaday in khaladka laga difaaco oo runta lagu aqoonsado laguna adkeeyo. Xeerarka taageera in khad kasta oo dibuhabayn ahi uu la siman yahay khadadka kale ee dibuhabaynta, iyo xeerarka la xidhiidha adeegsiga saddex-geesoodka ah ee wax sii sheegidda, waxay noqdeen saldhigga xeerarkii lagu aasaasay dhaqdhaqaaqa malaa'igta saddexaad, sida hore loogu sii tusay xeerarkii lagu aasaasay, lagu adeegsaday, laguna daabacay taariikhda Millerite-ka.

Adeegsiga saddex-geesoodka ah ee wax sii sheegidda, sida caadiga ah, waxaa loo furay dhaqdhaqaaqa boqolka iyo afartan iyo afarta kun, waayo iyagu waa dhaqdhaqaaqii roobka dambe, Islaamka hoogga saddexaadna waa farriinta roobka dambe. Mabda'a adeegsiga saddex-geesoodka ah ee wax sii sheegidda waxaa aqoonsaday Libaaxa qabiilka Yahuudah, si wanaagsan ka hor intii aanu Islaamka hoogga saddexaad taariikhda ku soo gelin Sebtembar 11, 2001, waayo wuxuu doonayay in dadkiisa maalmaha ugu dambeeya ay si fudud u gartaan farriinta uu matalayay

imaatinka hoogga saddexaad markii uu dadkiisa ku soo celiyey jidadkii hore ee Yereyaaah.

Fahamkii hormuudka ee buunanka shanaad iyo kan lixaad sida loogu soo bandhigay Muujintii cutubka sagaalaad, waxaa loo fahmay inuu yahay qaybta ku jirta kitaabka Muujintii oo taariikhdu si ugu adag uguna cad u taageertay. Uriah Smith wuxuu ku bilaabaa soo-jeedintiisa Muujintii cutubka sagaalaad isagoo adeegsanaya erayada taariikhyahanka Keith si uu qodobkaas qudhiisa u muujiyo.

“Faahfaahinta buunkan waxaan mar kale ka soo qaadan doonaa qoraalladii Mudane Keith. Qoraagani si run ah ayuu u leeyahay: ‘Way adag tahay in la helo qayb kale oo ka mid ah Muujintii oo fasirayaashu si isku mid ah ugu wada heshiiyeen sida ku saabsan ku dabaqidda buunka shanaad iyo lixaad, ama hoogga kowaad iyo labaad, Saracens-ka iyo Turkida. Arrintu aad bay u cad tahay oo ay dhib ku tahay in si khaldan loo fahmo. Halkii aayad ama laba aayadood mid kasta lagu tilmaami lahaa, cutubka sagaalaad oo dhan ee Muujintii, isaga oo loo qaybiyey qaybo isle’eg, ayaa lagu mashquulsan yahay sifaynta labadoodaba.’ Uriah Smith, Daniel and Revelation, 495.”

Qaybinta cutubyada ee hoogga kowaad iyo kan labaad waxay kala qaybisaa taariikhda hoogga kowaad, oo uu matalayo Mohammed. Juqraafi ahaan waxa lagu meeleeeyaa waxa taariikhyahanka Alexander Keith ugu yeedho Saracens, taas oo aynu maanta ugu yeedhi lahayn Carabiya. Taariikhda hoogga labaad, oo uu matalayo Osman 1, juqraafi ahaan waxa lagu meeleeeyaa Turkiga, kaas oo taariikhyahanku ku aqoonsanayo Turks. Taariikhda hoogga kowaad waxa lagu meeleeeyey oo lagu dhammaystiray Carabiya, oo ah halkii uu ka dhashay Islaamku iyo Mohammed. Taariikhda hoogga labaadna waxa lagu meeleeeyey oo lagu dhammaystiray Turkiga, oo ah halkii uu ka dhashay Boqortooyadii Cusmaaniyiinta.

Taariikhda hooggii kowaad waxay tilmaamaysaa dagaal loo jeediyey Rooma oo ay qaadeen dagaalyahanno madax-bannaan, kuwaas oo xidhiidhkooda keliya ee ay wadaagaan uu ahaa diinta Islaamka. Taariikhda hooggii labaadna waxay tilmaamaysaa dagaal loo jeediyey Rooma oo ay hoggaaminayeen diin habaysan iyo awood dawladnimo, taas oo loo yaqaan Khilaafad. Labadaas xaaladoodba, ha noqoto dagaalkii madax-bannaan ee ka dhanka ahaa Rooma ee taariikhda uu matalayey Mohammed, ama dagaalkii habaysnaa ee uu matalayey Ottoman, ama Boqortooyadii Cismaaniyiinta, habka dagaalku wuxuu ahaa in si kedis ah oo aan la filayn loo weeraro. Ma ahayn dagaal lagu fuliyo in askarta oo dhan loo geliyo dirays isku mid ah, dabadeedna askarta saf loo habeeyo oo hore loogu sii wado iyagoo gelaya rasaasta, sida uu ahaa dhaqanka ciidan ee wakhtigaas. Ereyga “assassin” wuxuu ku salaysan yahay habkii dagaal ee Islaamka ee ahaa in si kedis ah oo lama filaan ah wax loo dhufto, taas oo badanaa ku dhammaan jirtay dhimashada weeraryahanka laftiisaba.

Ereyga “assassin” waxa ay ka soo farcantay erayga Carabiga ah “hashshashin,” kaas oo ka yimid “hashish,” oo macnihiisu yahay “xashiish” ama “cannabis.” Ereygan markii hore waxa loo adeegsan jiray in lagu tilmaamo koox qarsoodi ah oo xagjirnimo ku caan baxday oo ka tirsanayd Muslimiinta Nizari Ismaili ee Bariga Dhexe xilligii dhexe. Xubnaha kooxdan waxa lagu yiqiin habab aan caadi ahayn oo marar badan rabshado wata, kuwaas oo ay ka mid ahaayeen adeegsiga dilal siyaasadeed si ay u gaadhaan ujeedooyinkooda. Waxa la sheegaa in ay mararka qaarkood

cuni jireen xashiish si ay ugu diyaar garoobaan hawlgalladooda, taasina waxa ay horseedday in dunida Reer Galbeedka laga isticmaalo erayga “hashshashin” ama “assassins.” Kooxda Assassins waxa ay firfircoonayd xilligii dhexe, gaar ahaan Faaris iyo Suuriya, waxaana ay door muuqda ka ciyaareen isku dhacyo siyaasadeed oo kala duwan iyo dilal dhacay muddadaas. Ereyga “assassin” ugu dambayntii waxa uu galay afafka Yurub, halkaas oo uu si guud ugu noqday tilmaamidda shakhsiyaadka fuliya dilal siyaasadeed ama dilal bartilmaameed ah.

Habkan dagaalku waa astaan nebiyadeed oo muhiim ah oo ka mid ah saddexda hoog, waayo doorka nebiyadeed ee Islaamku waa inuu dagaal dhaliyo. Islaamku, sida astaan ahaan loo adeegsanayo, gebi ahaanba wuxuu ku saabsan yahay dagaal; Muujintii cutubka sagaaladna, Islaamka hoogga kowaad iyo kan labaad waa tusaale muujinaya dagaalkooda. Dagaalkooda waxaa lagu aqoonsaday kitaabka Muujintii inay tahay ficilka ka cadhaysiiya quruumaha, wax yar ka hor intaan albaabka nimcadu xidhmin.

Quruumihii way cadhoodeen, oo cadhadaadiina way timid, iyo wakhtigii kuwii dhintay in la xukumo, iyo inaad abaalkooda siiso addoommadaada nebiyada ah, iyo quduusiinta, iyo kuwa magacaaga ka cabsada, yar iyo weynba; iyo inaad baabbi’iso kuwa dhulka baabbi’iya. Muujintii 11:18.

“Quruumaha” waa la “cadhaysiiyaa”, wax yar ka hor intuu iman cadhada Ilaah, cadhada Ilaahna, sida lagu metelay kitaabka Muujintii, waa toddobada belaayo ee u dambeeya oo yimaada marka fursadda tijaabada aadanuhu xidhanto. Aayaddan waxaa ku jira saddex calaamadood oo jidka ah: cadhaysiinta quruumaha, cadhada Ilaah, iyo wakhtiga la xukumo kuwii dhintay. Xukunka kuwii dhintay ee halkan lagu tilmaamay waa xukunka kuwa sharka leh ee dhintay ee dhaca inta lagu jiro kunka sano ee milleniyumka, ee ma aha xukunka baadhitaanka ee kuwii dhintay oo bilowday Oktoobar 22, 1844. Sister White si cad bay u sheegaysaa in saddexda calaamadood ee jidka ah ee aayaddan ku jira ay kala duwan yihiin, oo ay u dhacaan sida ay aayaddu u kala horreyso.

“Waxaan arkay in cadhada quruumaha, cadhada Ilaah, iyo wakhtiga lagu xukumi doono kuwii dhintay ay ahaayeen kuwo kala go’an oo kala duwan, midba midka kale uu ka dambeeyo; sidoo kale waxaan arkay in Miikaa’iil uusan weli istaagin, iyo in wakhtiga dhibaataada, oo aan weligeed oo kale dhicin, uusan weli bilaabmin. Quruumuhu imminka way cadhaysanayaan, laakiin marka Wadaadkeenna Sare uu dhammaysto shaqadiisa meesha quduuska ah, wuu istaagi doonaa, oo xidhan doonaa dharka aargudashada, dabadeedna toddobada belaayo ee ugu dambaysa waa la ku shubi doonaa.

“Waxaan arkay in afarta malaa’igood ay hayn doonaan afarta dabaylood ilaa shaqada Ciise ku dhammaato meesha quduuska ah, dabadeedna ay iman doonaan toddobada belaayo ee ugu dambaysa.” Early Writings, 36.

Doorka Islaamku ku leeyahay kitaabka ugu dambeeya ee Kitaabka Quduuska ah waa inay quruumaha ka cadhaysiiyaan, taasna waxay ku sameeyaan dagaal. Doorka Islaamku ku leeyahay kitaabka ugu horreeya ee Kitaabka Quduuska ahna waa inuu keeno in gacanta nin kasta oo dunida ku nool ay isu timaaddo oo ka gees noqoto Islaamka, kaas oo loo metelay Ismaaciil.

Markaasaa malaa'igtii Rabbigu waxay ku tidhi, Bal eeg, uur baad leedahay, oo wiil baad dhali doontaa, magiciisana waxaad u bixin doontaa Ismaaciil; maxaa yeelay Rabbigu wuu maqlay dhibaataada. Oo isagu wuxuu ahaan doonaa nin duurjoog ah; gacantiisuna waxay ka gees ahaan doontaa nin kasta, gacanta nin kastana way ka gees ahaan doontaa isaga; oo wuxuu degganaan doonaa hortooda walaalihiis oo dhan. Bilowgii 16:11, 12.

Ereyga “gacan,” marka ay astaan tahay, waxay la mid tahay dhammaan astaamaha Kitaabka Quduuska ah, waxaana laga yaabaa inay leedahay in ka badan hal macne iyadoo ku xiran duruufda lagu adeegsaday. Inta ugu badan, “gacanta,” oo astaan ahaan loogu adeegsado waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah, waa astaan dagaal. Ereyga Cibraaniga ah ee loo tarjumay “nin duurjoog ah,” waa erayga loo adeegsado dameerka Carbeed ee duurjoogta ah, kaas oo xambaarsan dhowr tilmaamood oo nebiyadeed oo muhiim ah; midkoodna waa in dameerka Carbeed uu ka tirsan yahay qoyska xayawaannada Equidae, sida faraskuba yahay. Muujintii cutubka sagaalaad, iyo labadaba jaantusyada quduuska ah ee Xabaquuq (jaantusyadii hormuudka ee 1843 iyo 1850), faraska waxaa loo adeegsadaa inuu astaan u noqdo dagaalka uu matalayo Islaamku ee saddexda hoog. Xuska ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya ee Islaamka, sida loogu matalay kitaabka Bilowgii iyo kitaabka Muujintii, waxay Islaamka ku aqoonsadaan astaanta qoyska Equidae (dameer ama faras), labaduna waxay adkeeyaan doorka Islaamka inuu yahay inuu dagaal ku keeno “nin kasta” (quruumaha).

Kitaabka Muujintii, cutubka SAGAALAAD, aayadda KOW IYO TOBAN, waxaa lagu aqoonsadaa dabeecadda Islaamka, waayo xagga wax sii sheegidda dabeecaddu magac bay ku matashaa. Magaca loo bixiyey boqorka ka taliya Islaamka wuxuu ka tarjumayaa tixraacii ugu horreeyey ee Islaamka ee ku jira kitaabka Bilowgii, halkaas oo lagu qoray in dabeecadda ama ruuxa Ismaaciil “uu degganaan doono hortiiisa walaalihiis oo dhan.” Boqorka ka taliya Islaamka oo dhan waa ruuxa Ismaaciil (boqorkooda), kaas oo gacantiisu “ka gees tahay nin kasta.”

Oo waxay lahaayeen boqor ka taliya, kaas oo ah malaa'igta yamayska aan gunta lahayn; magiciisuna afka Cibraaniga waa Abaddon, laakiinse afka Giriigga magiciisu waa Apollyon. Muujintii 9:11.

Axdiga Hore, oo lagu matalo af Cibraani, ama Axdiga Cusub, oo lagu matalo af Giriig, dabeecadda ka talisa kuwa raacsan diinta Islaamka waxaa lagu aqoonsadaa inay tahay midkood Abaddon ama Apollyon, kuwaas oo labaduba ka dhigan “dhimasho iyo halaag.” Dhimasho iyo halaag ayaa ah dabeecadda Islaamka, ha lagu matalo Axdiga Hore ama Axdiga Cusubba. Astaamaha gaarka ah ee ruuxa ka taliya gudaha raace kasta oo Islaamka ah, marka lala xiriiriyo astaanta dameerka ama faraska, labaduba waa qaybo ka mid ah tixraacyada ugu horreeya iyo kuwa ugu dambeeya ee Islaamka. Labadan sifo oo nebiyad ah waxay xambaarsan yihiin saxeexa Alfa iyo Oomeega. Marka Sister White ay aqoonsato fariinta soo nooleysa boqolka iyo afartan iyo afarta kun inay tahay ciidanka xoogga badan ee malaa'igta saddexaad, waxay tiraahdaa sidan soo socota:

“Malaa'iguhu waxay hayaan afarta dabaylood, kuwaas oo loo matalay faras cadhooday oo doonaya inuu iska goosto oo ku boodo oogada dhulka oo dhan, isaga oo sida halaag iyo dhimasho jidkiisa.”

“Miyaa aynu ku sii seexannaa qarka dunida weligeed ah? Miyaa aynu ahaan doonnaa kuwo caajis ah, qabow, oo meyd ah? Oh, bal in aynu kiniisadaheenna ku lahaanno Ruuxa iyo neefta Ilaah oo lagu afuufay dadkiisa, si ay cagahooda ugu istaagaan oo u noolaadaan. Waxa aynu u baahan nahay in aynu aragno in jidku cidhiidhi yahay, iridduna ay ciriiri tahay. Laakiin marka aynu ka gudubno iridda ciriiriga ah, ballaadhkeedu waa aan xad lahayn.” Manuscript Releases, volume 20, 217.

Afarta dabaylood waxaa la xannibayaa inta lagu jiro shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun, afarta dabayloodna waa “faras cadhaysan” oo jidkiisa ku sida “dhimasho iyo burbur.” Sebtembar 11, 2001, hooggii saddexaad ayaa soo galay taariikhda waxsii-sheegidda isagoo keenaya “dhimasho iyo burbur,” sidaas darteedna “ka cadhaysiinaya quruumaha,” markii uu si “lama filaan ah oo aan la filayn” ugu dhuftay dhulkii ruuxiga ahaa ee ammaanta lahaa. Oktoobar 7, 2023, hooggii saddexaad wuxuu sii watay jidkiisii “dhimashada iyo burburka,” sidaas darteedna wuxuu sii “ka cadhaysiiyey quruumaha” markii uu si “lama filaan ah oo aan la filayn” u weeraray dhulkii muuqda ee ammaanta lahaa. Weerarkii ugu horreeyey ee aan la filayn wuxuu calaamadeeyey bilowgii muddada shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun, weerarkii dhawaa ee Oktoobar 7, 2023-na wuxuu calaamadeeyey bilowga muddada gunaanadka ah ama “xiritaanka” shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun. Miyaynu seexannaa annagoo jooga qarka dunida weligeed ah?

Labada jaantus ee quduuska ah ee hormuudka ahba, Islaamka hooggii koowaad iyo kii labaad waxaa si muuqaal cad ah loogu sawiray dagaalyahanno Islaami ah oo saaran fardahooda dagaalka. Fuushanaha saaran faraska dagaalka ee hoogga koowaad ee labada sawirba waxa uu sidaa waran, halka fuushanaha faraska matalaya hoogga labaad uu ridayo qori. Kala-duwanaantaasi si cad ayaa loogu muujiyey Muujintii cutubka sagaalaad, waayo taariikhda hoogga labaad ayay ahayd markii baaruudda la ikhtiraacay oo markii ugu horraysay dagaalka lagu adeegsaday. Isagoo ka faalloonaya aayadaha toddoba iyo tobnaad ilaa sagaal iyo tobnaad ee Muujintii cutubka sagaalaad, Uriah Smith wuxuu diiwaangeliyey sidan soo socota:

“Qaybta hore ee tilmaantan waxaa laga yaabaa inay tixraacdo muuqaalka fardooleydaas. Dab, isagoo metelaya midab, wuxuu u taagan yahay casaan, maadaama ‘u cas sida dabka’ ay tahay oraah si badan loo adeegsado; yacint, ama hayaasint, wuxuu u taagan yahay buluug; baaruuduna jaalle. Midabbadanna si aad ah bay ugu badnaayeen labiska dagaalyahannadan; sidaas darteed tilmaantu, marka aragtidan la raaco, si sax ah bay ugu habboonaan lahayd dirayska Turkiga, kaas oo intiisa badan ka koobnaa casaan, ama guduudan, buluug, iyo jaalle. Madaxyada farduhuna muuqaal ahaan waxay ahaayeen sida madaxyada libaaxyada si loo muujiyo xoogooda, geesinnimadooda, iyo qalafsanaantooda; halka qaybta dambe ee aayadduna shaki la’aan ay tixraacayso isticmaalka baaruudda iyo hubka dabka ee ujeeddooyinka dagaalka, kuwaas oo markaas dhawaan uun la soo geliyey. Maadaama Turkidu ay hubkooda dabka ka ridi jireen iyagoo fardaha saaran, daawadaha meel fog jooga waxay ula muuqan lahayd in dabkii, qiiqii, iyo baaruuddu ay ka soo baxayeen afafka fardaha, sida lagu muujiyey sawirka la socda.”

“Marka laga hadlayo adeegsiga qoryaha dabka ee Turkidu ku isticmaaleen ololahoodii ka dhanka ahaa Constantinople, Elliott (Horae Apocalypticæ, Vol. I, bogg. 482–484) sidan buu u yidhi:—‘Waxay ahayd “dabka iyo qiiqa iyo baaruudda,” kuwaas oo ah madaafiicdii iyo

qoryihii dabka ee Mahomet, in ay sabab u ahaayeen dilkii saddex-meelood meel dadka, taas oo ah, qabsashadii Constantinople, iyo sidaas darteed burburkii boqortooyadii Giriigga. Kow iyo kun iyo boqol sano iyo wax ka badan ayaa haatan ka soo wareegay tan iyo aasaaskeedii uu Constantine dhigay. Intii muddadaas lagu jiray, Goths, Huns, Avars, Persians, Bulgarians, Saracens, Russians, iyo weliba Turkidii Cusmaaniyiinta laftoodu, waxay ku qaadeen weerarro colaadeed ama waxay hareereeyeen. Laakiin dhufaysyadu iyaga kama jabin karin. Constantinople way sii taagnayd, waxaana la sii taagnaa boqortooyadii Giriigga. Sidaas awgeed welwelkii Suldaan Mahomet ee ahaa in uu helo wax ka saara caqabaddaas. “Ma samayn kartaa madfac,” ayuu ku yidhi ninkii sameeya madaafiicda ee uga soo goostay, “oo cabbirkiisu ku filan yahay in lagu dumiydo derbiga Constantinople?” Markaas ayaa warshaddii lagu shubo madaafiicda laga aasaasay Adrianople, madaafiicdiina waa la shubay, hubkii madaafiicdana waa la diyaariyey, waxaana bilaabmay go’doomintii.”

“Si wanaagsan bay u mudan tahay in la fiirsado sida Gibbon, oo had iyo jeer ah faalleeyaha aan miyir-qabka lahayn ee waxsii-sheegidda Apocalyptic-ka, uu qalabkan cusub ee dagaalka ugu soo hormariyo sawirkiisa, qormadiisa cod-karnimada iyo saamaynta leh ee ku saabsan masiibadii ugu dambaysay ee boqortooyadii Giriigga. Isagoo u diyaarinaya arrintaas, wuxuu bixiyaa taariikhda ikhtiraacidda dhowaan la sameeyey ee baaruudda, ‘isku-darka milix-baaruud, baaruud, iyo dhuxul;’ wuxuu ka warramaa adeegsigeedii hore ee Suldaan Amurath, iyo sidoo kale, sida hore loo sheegay, warshaddii Mahomet ee lagu shubi jiray madaafiic waaweyn ee Adrianople; dabadeedna, intii go’doomintu socotay lafteeda, wuxuu qeexaa sida ‘roobabka warmaha iyo fallaadhuhu ay ula socdeen qiiqa, sanqadha, iyo dabka qoryaha fudud iyo madaafiicda;’ sida ‘safka dheer ee madaafiicda Turkiga loogu jeediyey derbiyada, afar iyo toban baytariyadoodna mar qudha ugu onkodayeen meelaha ugu fudud in laga galo;’ sida ‘dhufaysyadii qarniyo badan ka taagnaa rabshadaha cadowga ay dhammaan dhinacyada kaga burburiyeen madaafiicdii Cusmaaniyiintu, dillaacyo badanna loo furay, agagaarka iridda St. Romanus-na afar munaaradood dhulka lala simay;’ sida, iyadoo ‘khadadka, doonyaha dagaalka, iyo buundadaba ay madaafiicdii Cusmaaniyiintu dhinac kasta kaga onkodaysay, xerada iyo magaalada, Giriigga iyo Turkiguba, ay galeen daruur qiiq ah, taas oo aan kala bixi karin ilaa xoraynta ugu dambaysa ama baabi’inta boqortooyada Roomaanka mooyaane;’ sida ‘labadii derbi madaafiicdu uga dhigtay tuulmo burbur ah;’ iyo sida ugu dambayntii Turkidu, iyagoo ‘ka soo koraya dillaacyadii,’ ay ‘Constantinople qabsadeen, boqortooyadeedii afgembiyeen, diinteediina ay ku tumeen boodhka guuleystayaashii Muslimiinta.’ Waxaan leeyahay, si dhab ah bay u mudan tahay in la fiirsado sida Gibbon si cad oo saamayn leh ugu nisbeeyo qabsashadii magaalada, sidaas darteedna burburkii boqortooyada, madaafiicda Cusmaaniyiinta. Waayo maxay kale tahay haddii aanay ahayn faallo ku saabsan erayadii waxsii-sheegiddeenna? ‘Kuwan saddexdan ayaa qaybtii saddexaad ee dadka lagu dilay, dabka, iyo qiiqa, iyo baaruudda, kuwaas oo afalkooda ka soo baxay.’”

“AAYADDA 18. Saddexdan ayaa lagu laayay qaybtii saddexaad ee dadka, dabka, iyo qiiqa, iyo baaruudda afkooda ka soo baxaysay. 19. Waayo, xooggoodu wuxuu ku jiraa afkooda iyo dabadooda; waayo, dabadoodu waxay u ekaayeen abeesooyin, oo waxay lahaayeen madaxyo, oo iyaga ayay wax ku dhaawacaan.”

“Aayadahani waxay muujinayaan saamaynta dilaa ah ee habka cusub ee dagaalka ee la soo kordhiyey. Waxay ahayd iyada oo loo marayo qalabkan,—baaruud, hubka dabka, iyo madaafiicda,—in Constantinople ugu dambayntii la jebiyey, laguna geliyey gacanta Turkida.” Uriah Smith, Daniel and Revelation, 510–514.

Waxaannu sii wadi doonnaa daraasadda hoogga saddexaad, maqaalka xiga.

“Xalay waxaan ka toosay hurdadaydii anigoo qalbigayga iyo maskaxdayda saaran culays weyn. Waxaan walaalaheen ragga ah iyo walaalaheen dumarka ah u gudbinayay farriin, oo waxay ahayd farriin digniin iyo waxbarid ah oo ku saabsan hawsha qaar ka mid ah kuwa faafinaya aragtiyo qaldan oo ku saabsan helitaanka Ruuxa Quduuska ah iyo hawlgalkiisa uu ku dhex sameeyo adeegayaasha aadanaha.

“Waxaa lay faray in xamaasad xad-dhaaf ah oo la mid ah tii naloo yeedhay inaannu ka hor nimaadno ka dib dhammaadkii wakhtigii 1844 ay mar kale dhexdeenna iman doonto maalmaha ugu dambeeya ee farriinta, iyo in ay waajib nagu tahay inaannu sharkaas ula kulanno si la mid ah sida aan ugu adkaysi iyo go’aan lahayn hadda, sidii aan ula kulannay waayo-aragnimadeennii hore.

“Waxaynu taagan nahay marinka dhacdooyin waaweyn oo murugo iyo qaddarin leh. Waxsii sheegyadu way rumoobayaan. Taariikh yaab leh oo dhacdooyin culus leh ayaa lagu qorayaa buugaagta samada—dhacdooyin la sheegay inay wax yar ka horrayn doonaan maalinta weyn ee Ilaah. Wax kasta oo dunida ku jira waxay ku sugan yihiin xaalad aan degganayn. Quruumuhu way cadhaysan yihiin, diyaargarow weyn oo dagaalna waa la samaynayaa. Qaran ayaa qaran kale shirqool u maleegaya, boqortooyona boqortooyo kale. Maalinta weyn ee Ilaah si weyn bay u soo degdegaysaa. Laakiin inkasta oo quruumuhu urursanayaan xoogagooda dagaal iyo dhiig daadis, haddana amarkii malaa’igaha lagu siiyey weli wuu taagan yahay, inay qabtaan afarta dabaylood ilaa addoommada Ilaah lagu shaabadeeyo fooddooda.” Selected Messages, book 1, 221.